

Adopsjon og tilhørighet på Wogeo, Papua Ny-Guinea

Av Astrid Anderson

Sammendrag:

Med utgangspunkt i den hyppige forekomsten av adopsjon på øya Wogeo i Papua Ny Guinea, ønsker forfatteren å vise hvordan folk finner sin plass i et landskap bestående av steder, hus og stier. I motsetning til i Norge hvor adopsjonsrelasjoner som regel etableres som en erstatning for biologiske relasjoner, hevder forfatteren at adopsjon på Wogeo ikke primært handler om barnløshet og et ønske om å skape en familie. Adopsjonsrelasjoner er ikke substitutter for andre, mer «autentiske» relasjoner, men er i seg selv viktige for konstitueringen av det sosiale landskapet.

Som så mange steder i Oseania (jf. Brady 1976; Carroll 1970), er adopsjon vanlig på øya Wogeo utenfor nordkysten av Papua Ny-Guinea. I noen av landsbyene er mer enn 40 % av innbyggerne adopterte. Basert på to feltarbeid på øya skal jeg se nærmere på adopsjon slik det praktiseres på Wogeo.¹ Antropologen Ian Hogbin (1935/36)² forklarte hyppigheten av adopsjon på øya på 30-tallet med en høy grad av infertilitet på den ene siden og at det var vanlig med sex utenfor ekteskapet på den andre siden. Fortsatt er det et faktum at mange par ikke får barn på Wogeo³ og at mange unge jenter blir gravide uten å være gift, men likevel vil jeg påstå at adopsjon ikke primært handler om barnløshet eller farløshet. Adopsjon kan være en måte å skape kontinuitet i historien på og adopsjoner kan bidra til å sikre eller skape allianser og bedre konfliktfylte relasjoner. Adopsjon kan også være en måte å skjule en persons identitet og et middel til å manipulere med slektskap for å øke sin makt og innflytelse.

Jeg skal begynne med å ta for meg mangfoldet i adopsjonspraksisene på Wogeo – som det sies på øya: «Adopsjoner følger mange slags stier». Disse stiene er ikke bare metaforer for

relasjoner, men refererer til faktiske bevegelser i landskapet – mellom steder og menneskene som tilhører stedene. Med utgangspunkt i det relasjonelle og kontekstuelle som Strathern (1988) og andre har framhevet som det særegne ved melanesiske konstruksjoner av sosialt liv, ønsker jeg å vise hvordan menneskers tilhørighet og plass i Wogeos geografiske og sosiale landskap skapes på mange vis. Adopsjonspraksisene er i så henseende et egnet fokus for å forstå hvorfor konvensjonelle modeller av slektskap i form av avstammingsbaserte grupper i relasjon til hverandre ikke gir et tilfredsstillende bilde av Wogeos sosial organisasjon. Ideer om filiasjon, avstamning, allianser og steders historie kan alle ses på som ulike «argumenter» som taes i bruk for å gi legitimitet til en persons plass i verden, og adopsjoner plasserer mennesker i landskapet i henhold til disse. Likevel er det et aspekt ved avstamning som tillegges spesiell vekt i forhold til adopsjon: En mann kan ikke adoptere sin søsters barn. Avslutningsvis skal jeg se nærmere på hvorfor dette tabuet gjøres eksplisitt men likevel brytes, og videre hvordan adopsjon i forhold til matrilineær tilhørighet snakkes om som en måte «gjemme seg» på. Min konklusjonen vil være at adopsjonsrelasjoner på Wogeo ikke primært har den funksjonen at de etterligner andre, mer «autentiske» relasjoner, men at de i seg selv er essensielle for konstitueringen av det sosiale landskapet på øya.

Noen viktige forskjeller på adopsjon i Norge og på Wogeo

I Norge er adopsjon først og fremst motivert av barnløshet og et ønske om å skape en familie. «Mye tyder på at slekt og familie står sentralt i et norsk verdisystem og at barn bidrar til å danne dagens norske kvinners og menns identitet som sosiale vesener» (Howell 2001:73). De fleste adopterte barn i Norge er adoptert fra utlandet og de biologiske foreldrene og adoptivfamilien har som regel ingen kjennskap til hverandre (ibid.). Relasjonene barnet ble født inn i blir erstattet med et nytt sett av relasjoner, og juridisk sett mister de biologiske foreldrene alle rettigheter til barnet (se også Leifsen n.d.). Par som adopterer forsøker å

skape relasjoner til sitt adoptivbarn som ligner på relasjoner til biologiske barn, og Signe Howell beskriver hvordan kommende adoptivforeldre snakker om adopsjonsprosessen ved hjelp av termer som «graviditet» og «fødsel» (Howell 2001). Ideer om biologisk slektskap og «blodsbånd» er imidlertid sterke i Norge, og adopterte barn kan ikke videreføre det som snakkes om som «blodsbånd».⁴ Likevel bidrar adopterte barn til å skape en kontinuitet basert på slektskap. De viderefører slektens navn og historie på lignende måte som Lévi-Strauss (1983) beskrev Huset og dets navn og titler som fokus for kontinuitet hos Kwakiutlene. Her finner vi et viktig likhetstrekk mellom adopsjon i Norge og på Wogeo. Forskjellen er at på Wogeo er det ikke primært *slektens* navn og historie som videreføres, men *stedenes* navn og historie.

Når barn adopteres på Wogeo, erstattes ikke de relasjonene som skapte barnet av nye relasjoner. I stedet kan man si at adopsjon tilføyer eller gjør relevant relasjoner som konstituerer barnet som sosial person. Adopsjon på Wogeo trenger heller ikke å innebære en total overføring av omsorg for barnet, men handler alltid om å skape en «riktig» tilhørighet for barnet. Dette gjøres ved å gi barnet navn og rettigheter som snakkes om som å tilhøre et bestemt sted. Adopsjon handler like mye om hvor en person skal høre til som hvem som skal oppdra og gi mat til vedkommende. Likevel fortalte folk at ideelt sett burde adoptivmoren overta barnet rett etter fødselen og gjennomgå de samme renselsesritualer som en mor i barsel. Adopsjoner skulle ikke snakkes om og barnet selv skulle ikke vite at det var adoptert. Mye tyder på at det var mye vanligere at adopsjoner ble hemmeligholdt på denne måten før i tiden, noe som blant annet har med matrilineær tilhørighet å gjøre. Jeg skal komme tilbake til dette mot slutten av artikkelen.

Marilyn Strathern (1988) har hevdet at Melanesiske personer må ses på som produkter av de relasjonene som skapte dem og at barnet er en objektivering av relasjonen mellom en mann og en kvinne.⁵ I dette perspektivet kan vi si at når et barn adopteres blir det også en

objektivering av relasjonen mellom de biologiske foreldrene og adoptivforeldrene. Samtidig inngår barnet i en relasjon til sine adoptivforeldre som blir tilnærmet lik den det har til sine biologiske foreldre. Dermed objektiverer barnet også relasjonen mellom sine adoptivforeldre. Alle disse relasjonene er med på å skape barna som «the plural and composite site of the relationships that produced them» (Strathern 1988:13).

Adopsjon er med på å lage kontinuitet i historien gjennom å manifestere viktige eller minneverdige relasjoner mellom mennesker og steder og ikke bare ved å fylle en familie, et Hus eller en slektslinje med de manglende barna. Relasjonene som barnet er et produkt av viser hvilken plass som er den riktige. «En hvit stein hører til på et hvitt sted, en svart stein på et svart sted» sa en kvinne til meg en gang hun snakket om adopsjon.

Et landskap av mennesker, steder og historie på Wogeo

Wogeo er en ganske liten, vulkansk øy på omtrent tretti kilometer i omkrets som ligger sytti kilometer nord for fastlandet i provinsen East Sepik. Det bor rundt tusen mennesker på øya og de snakker et austronesisk språk. De er svedjebbrukere og bor i relativt små landsbyer som ligger spredt langs kysten. Landsbyene er av varierende størrelser med alt fra fire til tjue hushold og innbyggerne dyrker jorda som ligger rundt landsbyen. Dyrkbar jord er naturlig nok en knapp resurs på en så liten øy og rettigheter til land er et sentralt tema i livet på Wogeo.

Et hushold består som regel av et ektepar med barn og eventuelt gamle foreldre og ugifte søsken. Andre slektninger kan også bo i et hushold i måneder og til og med år i strekk. For eksempel er det vanlig at barn blir sendt for å bo hos nære slektninger i andre landsbyer over lengre perioder for at de skal bli kjent. I forbindelse med begravelser er det vanlig at enkelte slektninger blir boende i landsbyen til den avdøde i flere måneder til sørgeperioden er over, og av og til lenger enn det. Ektepar kan dra på besøk til den ene partens foreldre og

bestemme seg for å bli der på ubestemt tid, og konflikter i landsbyen kan føre til at folk bor i andre landsbyer i årevis.

På tross av denne mobiliteten er stedstilhørighet uhyre viktig.⁶ Det som alltid er fast er hvor folk «har sine navn». «Å ha et navn» i denne forstand handler ikke bare om hva folk blir kalt. Navnene snakkes om som å tilhøre stedene, og med et navn følger også tilhørighet til et bestemt sted og rettigheter til å dyrke jorda der.⁷ Siden øya er forholdsvis liten, innebærer det som regel ikke noe problem å dyrke jorda man har rett til selv om man skulle bo en tid i en annen landsby enn der hvor man har navn. Mange har også rett til å dyrke jord i flere landsbyer, selv om de snakkes om som å tilhøre ett bestemt sted.

Det finnes et gitt antall navn på Wogeo og man kan bare bli gitt et navn som er ledig.⁸ Antallet navn ses på som konstant og uforanderlig og kan sies å utgjøre et sosialt landskap som alltid er større enn menneskene som til en hver tid lever. Navnene er plassert i landskapet som et kart over relasjoner som mennesker må plasseres inn i. Dette minner om hva Simon Harrison har kalt en «realist polity» fra Avatip i Sepik i Papua Ny-Guinea.

Avatip social theory, as expressed in ritual, is very much a realist one: in ritual, men portray their society as a transcendent, relational totality, with the subclass and their funds of ritual power having a timeless reality quite independent of the existence of its members. [...] cosmology and ritual are conceived to form a closed, finite universe of personal names, ritual powers and other forms of immaterial property that men treat as having a reality transcending themselves (Harrison 1990:3-4).

Avatip ser seg selv som å ta plass innenfor en tidløs totalitet av totemiske klaner og navn som alltid er større enn menneskene som lever. Slike klaner kan til og med fortsette å eksistere i kraft av navn, mytologi og magi som er knyttet til dem selv når de ikke lenger har levende medlemmer. Harrison kontrasterer en slik «realist polity» fra Sepik med det han kaller en «nominalist polity» som kan sies å kjennetegne Papua Ny-Guineas høyland. Typisk for denne regionen er politiske ledere kjent som Big Men. En Big Man er avhengig av materiell velstand for å oppnå sin posisjon, og hans posisjon varer bare så lenge han er i stand til å

knytte til seg allierte ved å fordele materielle goder. Videre oppfattes ikke sosiale grupper som å ha noen *a priori* eksistens: «Society is a contingent phenomenon that emerges out of political activity» (Lipset 1997:79).

Til forskjell fra hva som er tilfelle hos Avatip, er Wogeos sosiale og kosmologiske totalitet ikke avgrenset til navn og immateriell eiendom, men er også konkretisert i det fysiske landskapet. Alle landsbyene på Wogeo er delt inn i to eller tre deler eller sider. Navnene tilhører de ulike delene, eller sidene, av landsbyene, og med navnene følger retten til å dyrke jorda knyttet til disse sidene. Videre er rettighetene til jorda knyttet til takbjelkene i landsbyens hus på en helt spesiell måte. Disse takbjelkene – åtte stykker på hver side av huset - er gjerne utskåret og har bestemte navn og jordstykker knyttet til seg. Når man får navn og rettigheter til jord, så er det retten til en slik bjelke man får. En slik bjelke kalles en *ro*, og *ro*, navn og landrettigheter blir på et vis det samme. «Bjelken er rota og jorda gror ut fra den», sa en av Hogbins informanter (Hogbin 1939:163). Ikke alle innbyggere i en landsby besitter retten til en slik *ro*, men navnene deres tilhører likevel stedet og er assosiert med bestemte bjelker.

Et uttalt ideal er at slike *roer* med de tilhørende navn og rettigheter skal gå fra far til sønn, men dette er i høy grad en ideell representasjon av kontinuitet og peker ikke nødvendigvis på faktiske arverekkefølger. En «patrilinje» kan derfor ikke betegne noe prinsipp om kontinuitet på Wogeo, og det finnes heller ikke noen lokal term for en slik linje. I landsbyen jeg jobbet i var det bare to av de rundt ti rettighetsinnehavere som bodde i landsbyen som hadde arvet rettighetene fra sin biologiske far, og to av de ti var kvinner. Patrifikasjon – relasjonen mellom far og barn – er bare en sti blant mange man kan følge for å overta retten til en *ro*.

«Adopsjon følger mange slags stier»

Stier er vanlige metaforer for historie, kontinuitet og relasjoner mange steder i Oseania, og peker nettopp til det relasjonelle som grunnleggende for hvordan folk skaper tilhørighet og kontinuitet.⁹ På Wogeo handler det å følge stier først og fremst om repetitive handlinger: å følge stier som andre har gått før deg – likt måten Parmentier skriver om stier fra Belau:

[P]aths are [...] established linkages, relationships, and associations among persons, groups, and political units which were created by some precedent-setting action in the past, and which imply the possibility, as well as the obligation, for following the path in exchange, marriage, cooperation, and competition (Parmentier 1987:109).

En sti er skapt av menneskenes bevegelse i landskapet, mellom steder og folk som tilhører stedene, og disse bevegelsene blir en del av historien til stedene. I Oseania er det vanlig at historie er nært knyttet til landskapet, spesielt til spesielle formasjoner i landskapet, og mens bestemte steder vekker til live historier om bestemte hendelser og mennesker, minner stier folk om relasjoner mellom mennesker og mellom steder. Jo flere ganger stien er fulgt og jo klarere stien er, jo bedre er det.

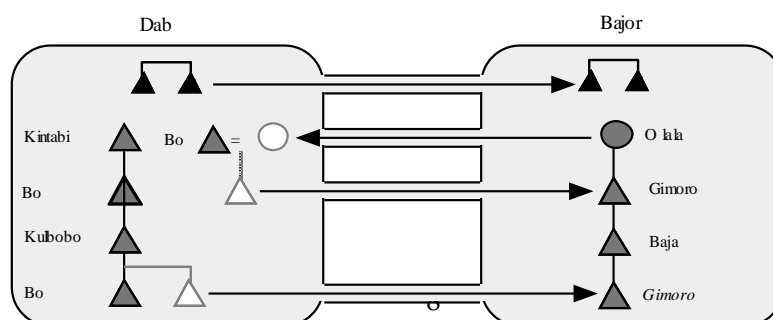
Slike stier i historien viser menneskene hvilken plass de skal innta i det sosiale og geografiske landskapet på Wogeo: hvilke steder de skal tilhøre og hvilken *ro* de skal dyrke jorda til. En av mine informanter forklarte dette på følgende måte i et brev: «Nowadays an inside core of a Wogeo culture seems to follow a question of a “right to ” something; as followed on from a path, “*jala-di*” [“hans eller hennes sti”], meaning as descended from a known historical event which would have had occurred earlier». Historiske hendelser foregår alltid på et sted og involverer mennesker som er knyttet til steder. Stiene som følges handler både om disse menneskenes bevegelse i landskapet og om å minnes historien om dem, og

denne måten å skape kontinuitet på synes å være like viktig som kontinuitet basert på avstamning.

Antropologer har i seinere år fokusert på det relasjonelle og kontekstuelle i organiseringen av sosialt liv i Melanesia heller enn å ta grupper og gruppedannelse for gitt (f.eks. Strathern 1988; Wagner 1974). I utgangspunktet kan det se ut til at Wogeos «realist polity» medfører en organisering med klare kriterier for gruppedannelse siden menneskene ses som å plasseres innenfor et prestrukturert univers av navn og steder. Jeg vil hevde at dette ikke er tilfellet. Det er stedene og navnene som ligger fast, og menneskenes plass innenfor dette «kartet» av navn, steder og stier er ikke gitt i utgangspunktet. Barnet er et produkt av de relasjonene som har produsert det og disse er igjen en produkter av andre relasjoner. Barnet blir dermed, som Strathern hevdet, «a plural and composite site» av relasjoner bakover i tid (se også Roalkvam 1997). Når barnet skal få sitt navn og sin plass er det historiene om disse relasjonene som trekkes fram. Patrifikasjon er en slik historie, og dette er «en sti» man ofte foretrekker å følge, men andre stier kan være like gode og riktige. Historiene om relasjonene som har produsert et barn handler ikke bare om slektskap og allianse, men også relasjoner mellom steder. For å illustrere dette skal jeg presentere noen eksempler fra Wogeo.

Noen eksempler

En historie fra landsbyen Dab forteller hvordan en *ro* ble gitt til to menn som kom fra et distrikt øst for Dab. De to forlot seinere Dab og fulgte stien vestover. De bodde en stund i alle landsbyene rundt øya, og historier om *roer* som gitt til mennene finnes etter sigende i flere landsbyer. Til slutt endte de to opp i Bajor på den andre siden av øya. Historien til denne *roen*

Figur 1 : Sti mellom Dab og Bajor

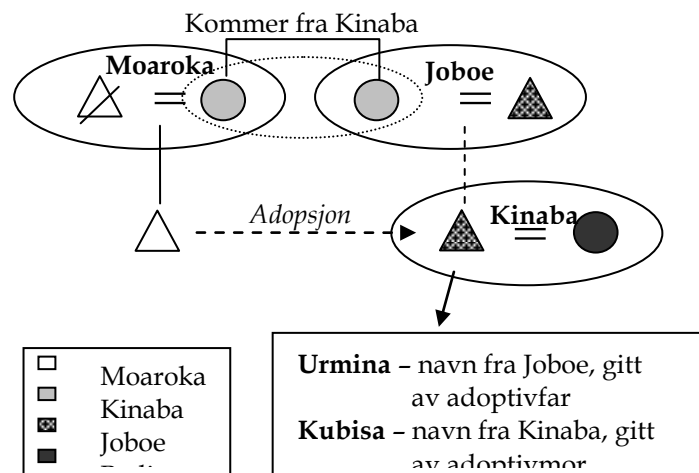
i Dab har i de siste generasjonene vært som følger (fig.1): Bo, en mann fra Dab, hadde retten til denne *roen*. Han var gift med Olala, en kvinne fra Bajor. Bo døde mens deres sønn Gimoro var liten gutt, og kvinnen flyttet da tilbake til Bajor sammen med sønnen sin for å bo hos sin bror. En annen mann, Kintabi, fulgte en sti i sin historie til Dab fra en landsby øst for Dab, og fikk retten til denne *roen* som nå var ledig. Han fikk en sønn og gav ham navnet Bo etter den avdøde mannen, og gutten fikk rett til *roen*. Da hans sønn igjen, Kulbobo, fikk sin andre sønn, kalte han ham opp etter Gimoro, gutten som hadde flyttet med sin mor til Bajor, og adopterte ham til Gimoros sønn Baja som fortsatt bodde i Bajor. Denne gutten, Gimoro, har nå rett i *roen* sammen med sin biologiske bror Bo som bor i Dab og har overtatt retten til *roen* fra sin far (se også Anderson 1996:57-58).

Denne stien mellom Dab og Bajor er en sterk og klar sti som ikke bare følges ved adopsjon og ekteskap, men som folk også går på når folk fra de to stedene trenger hverandres hjelp. Adopsjonen handlet om å vedlikeholde og gjenskape relasjonen mellom menneskene som tilhører de to stedene og dermed «følge historien».

Det er nødvendig å skille mellom adopsjon og fosterrelasjoner på Wogeo. Når folk fra Wogeo snakker om dette bruker de på pidginengelsk henholdsvis ordene *adoptim* og *lukautim* – *lukautim* kommer fra «look after». Wogeo-terminen for å adoptere (*oala*) betyr i henhold til en av mine informanter «å ta noe ut fra noe som er buntet sammen og legge det til en annen bunt».¹⁰ For fosterrelasjoner brukes ordet for «å se etter». Adopsjoner skiller seg fra fosterrelasjoner fordi de alltid handler om overføring av navn, tilhørighet og rettigheter. Hvis et par ikke kan tilby et tilfredsstillende navn og plass for et barn, kan de likevel ta til seg et barn, men da blir dette snakket om som at de bare passer på eller ser etter barnet. På den andre siden innebærer ikke nødvendigvis en adopsjon overføring av omsorg eller at barnet faktisk bor hos sine adoptivforeldre – det er navnet og rettighetene som er det viktige. I noen tilfeller har det adopterte barnet like mye kontakt med sine biologiske foreldre som adoptivforeldrene,

mens andre igjen forholder seg bare til sine adoptivforeldre. Den unge mannen Kubisa og hans familie er et godt eksempel i forhold til dette (fig. 2).

I løpet av mine feltarbeid har Kubisa bodd i tre forskjellige landsbyer. Under mitt først feltarbeid var han syk og bodde i Moaroka hos sin biologiske mor. Det var ikke før jeg fant ut at navnet han ble kalt da, Urmina, var fra Joboe, en annen landsby, at jeg forsto at han var adoptert. Han hadde huset sitt i Joboe men bodde hos sin biologiske mor fordi han var syk. Da var det bare hun som dugde, sa brødrene hans. Men da han ble enda sykere og måtte reise til naboøya hvor det var lege, var det adoptivforeldrene hans fra Joboe som ble med. Da jeg kom tilbake fem år seinere var han frisk og rask, men bodde nå i landsbyen Kinaba og kalte seg

Figur 2: Fargene markerer landsbytilhørighet og sirkelene bosted. Stiplede linjer markerer adopsjon.

Kubisa. Navnet hadde han fått fra sin adoptivmor som var søster av hans biologiske mor og kom fra Kinaba. Han var lei av Joboe, fortalte han, og tilhørte nå Kinaba. Hans kone kom fra en fjerde landsby, og de dyrket hager tilhørende alle de fire landsbyene. Når jeg spurte andre om dette mente de fleste at han tilhørte i Joboe, det var der han egentlig hadde navnet sitt.

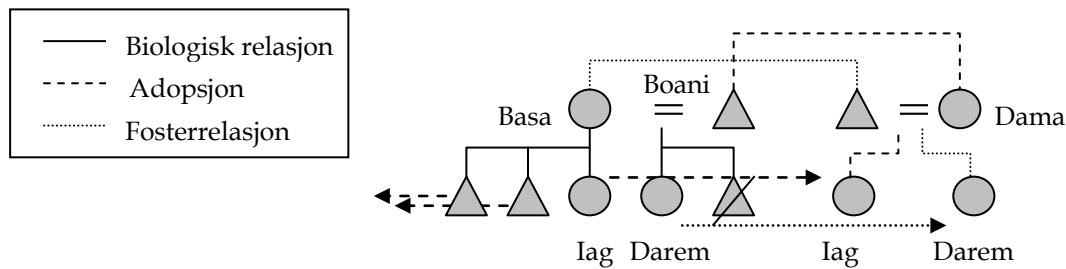
Hvis noen spør om å få ditt barn og har det en av mine informanter kalte en «logisk grunn» – en sti – å vise til og dermed har et navn å gi barnet, er det vanskelig å si nei. En ung kvinne i Dab fødte en datter uten å være gift. Faren til barnet kom fra naboøya Koil og ville ikke ha noe med henne å gjøre. Et ungt par i Dab fant ut at de ville adoptere den lille fordi,

som de sa, de ville ha en lekekamerat til sin egen datter. De hadde allerede gitt henne et navn fra sitt sted i Dab. Den potensielle adoptivmoren kom i likhet med barnets biologiske far fra Koil, og på grunn av hennes bevegelse fra Koil til Dab kunne paret vise til en sti og et navn å gi til den lille. Den unge kvinnen var sterkt knyttet til sin lille datter, og hver gang jeg spurte henne om adopsjonen ble hun stille og unnvikende. Til slutt svarte hun meg at de gjerne måtte gi datteren hennes navn og hun kunne godt leke med barnet deres, men datteren skulle bli boende hos henne – aldri om hun skulle gi slipp på henne. Antagelig vil ingen ta datteren hennes med makt, men det er vanskelig, spesielt for ugifte mødre, å nekte noen som kan vise til en sti eller en «logisk grunn» som en av mine informanter kalte det å adoptere barnet deres. Dette handler om makt og posisjon, noe en annen ung kvinnes historie er et eksempel på.

Basa var gift med Damas adoptivbror Boani (fig. 3).¹¹ Dama er en høyt aktet kvinne på øya og har en viktig posisjon i Dab. Basa hadde allerede en datter, Iag, da hun giftet seg, og Dama adoptere Iag da Basa giftet seg med Boani. Denne adopsjonen var fulgte en sti ikke bare fordi Basa giftet seg med Damas adoptivbror, men også fordi Basa hadde blitt fosteret opp av adoptivforeldrene til Damas mann.

Da Boani reiste til Port Moresby for å jobbe, dro Basa for å bo i landsbyen hun var født i. Hun fikk ta Iag med seg som selskap og for at hun skulle ha hjelp til å passe på sin nye datter Darem. Da hun etter en stund fødte en ny sønn, hentet Dama Iag tilbake til Dab fordi Basa nå hadde mer enn nok med babyen. Det var en trist liten jente som kom til Dab. Hun trivdes ikke hos Dama som behandlet henne mer som en tjenestepike enn en datter og hun lengtet tilbake til sin biologiske mor. Etter en stund ble både Basa og den nye sønnen hennes syke, og Basa flyttet til Dab for at Dama skulle passe på henne og sønnen. Sønnen døde imidlertid snart, men Basa fortsatte likevel å bo i Dab. Iag var glad for å ha moren sin der, men fikk ikke lov til å kalle henne mamma og hun ble kjefet på hvis hun var for mye sammen med henne.

Da jeg kom tilbake til Wogeo fem år seinere, viste det seg at Boani hadde funnet en ny

Figur 3: Basas barn

kone i Port Moresby. Basa hadde fått seg ny kjæreste, og med ham hadde hun fått tvillinger et par år tidligere. De hadde blitt adoptert bort til to forskjellige familier rett etter fødselen fordi Dama mente at Boani nok ville komme tilbake til kona si, og da kunne ikke Basa sitte med barn som ikke var Boanis. Da jeg kom tilbake, hadde Basa akkurat fått enda en sønn med kjæresten sin, og nå hadde de flyttet til en annen landsby for å slippe unna det noe anstrengte forholdet til Dama. Iag flyttet med Basa fordi Dama var lei av at hun ikke godtok henne som mamma. Darem, derimot, ble boende hos Dama i påvente av at hennes far Boani en dag skulle komme tilbake. Situasjonen var dermed at Basa satt igjen med Iag som per definisjon var Damas datter, mens Dama tok vare på Darem som fortsatt var Basas datter. I tillegg bodde Basas to tvillingsønner i to forskjellige landsbyer og kjente ikke sin mor i det hele tatt. Hva Basa følte om adopsjonene av sine barn ville hun ikke snakke om. Som en kvinne uten mange allierte og nære slektninger hadde hun ikke noe hun skulle ha sagt og ville helst unngå konflikter.

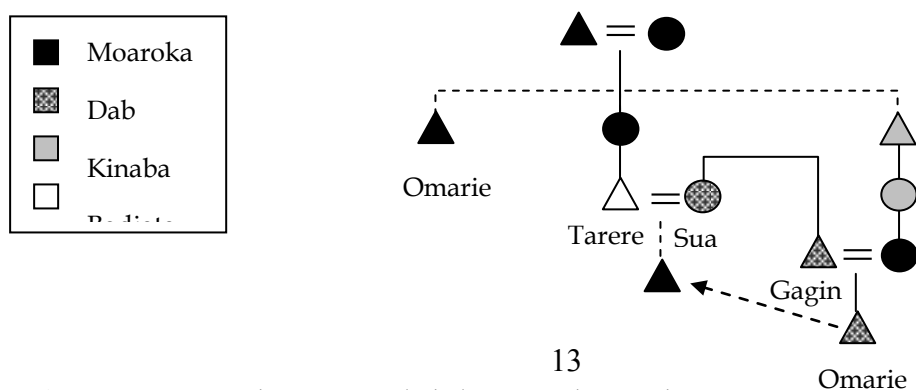
Disse to siste eksemplene viser en mer ubehagelig side ved adopsjon på Wogeo. Unge mødre kan vanskelig nekte noen å adoptere barna deres og selv om adopsjon er så vanlig er det klart at det er vanskelig for dem å gi fra seg barna sine. At Iag i eksempelet over ikke ble behandlet spesielt godt, strider mot den ideelle representasjonen av adopsjon på øya. En kvinne som hadde adoptert bort fem av sine seks barn sa til meg at «Vi er like glad i alle barn, mine, dine, eller min kusines, det er derfor adopsjon ikke er noe problem på Wogeo». Folk

var opptatt av at det var viktig å behandle adopterte barn likt andre barn. For eksempel framførte barna fra Dab et lite skuespill på en kirketilstelning om et neglisjert adoptivbarn som til slutt døde av mangel på omsorg. Publikum applauderte og de som satt rundt meg kommenterte hvor viktig dette var og hvordan man på Wogeo aldri behandlet adoptivbarn dårlig. Det hender likevel at barn flytter tilbake til sine biologiske foreldre fordi de ikke behandles godt av sine adoptivforeldre. Jeg skal ikke gå nærmere inn på dette her, men nøye meg med å poengtere at adopsjoner på Wogeo ikke er følelsesmessig ukompliserte selv om man «er like glad i alle barn».

Adopsjon og rettigheter

Hva angår adopsjon og rettigheter til *roer*, så dreier slike adopsjoner seg som oftest om adopsjon av gutter. En mektig mann i Dab, Gagin, kontrollerer de største landområdene i landsbyen. Gagin har imidlertid seks sønner og har ikke nok *roer* å gi til dem i Dab. Dette har han løst ved å adoptere bort tre av sønnene sine. Alle sønnene bor likevel sammen med Gagin fordi han «er for glad i barna sine», som en kvinne i Dab sa.

Gagins søster Sua og hennes mann Tarere i Dab har adoptert en av sønnene til Gagin (fig. 4). Den adopsjonen forklares ikke med at Gagin og Sua er søsken, men med at Gagins kone er fra Moaroka og at Tarere har delvis rettigheter i en *ro* i Moaroka etter sin mors adoptivbror Omarie. Tarere selv kommer fra Badiata, en tredje landsby. Tarere har gitt gutten navnet Omarie fra denne *roen* slik at han kan etablere seg i sin biologiske mors landsby når han blir voksen. På figuren er landsbytilhørighet markert med farger, og den viser at det ikke

Figur 4: Omaries adopsjon. Stiplede linjer markerer adopsjon

er i avstammingslinjene vi finner kontinuitet i forhold til hvor de involverte har sin tilhørighet. Hvis man derimot ser på bevegelsene mellom landsbyene fra Moaroka til Dab (i dette tilfellet via Kinaba og Badiata) så er det her kontinuiteten skapes: det er denne stien adopsjonen følger. Omarie har dermed en «logisk grunn» som Gagin kalte det til å overta den tidligere Omaries plass i Moaroka.¹²

Man kan også bli adoptert som voksen, og da gjerne som bror eller søster. Gagin hadde adoptert en mann som bror fordi han mente denne mannen i henhold til historien hadde rett til en av *roene* i Dab som Gagin kontrollerte. På den ene siden har dermed Gagin adoptert bort en sønn fordi han ikke hadde en *ro* til ham, mens han på den andre siden har adoptert en mann som bror for å overta en av Gagins *roer*.

Innledningsvis nevnte jeg at adopsjoner kan være brobyggere i konfliktsituasjoner, og en eldre kvinne i Dab var adoptert på dette viset. Hennes biologiske far fra den andre siden av øya hadde ligget i en langvarig feide men en mann i Dab, og til slutt bestemte en chief i Dab at mannen fra den andre siden skulle sende sitt ventede barn til Dab så snart det var født. Jeg visste at kvinnen var adoptert, men hun ville ikke snakke om det og ble meget sint de gangene det ble tatt opp: Hun hadde bare en far, og han var fra Dab. På tross av dette opprettholdt hun forbindelsen til sitt fødested og hadde selv adoptert en jente derfra. Forbindelsen mellom de to stedene har også vært fredelig siden adopsjonen skjedde. Som min adoptivfar Tarere sa: «hvis du har noe fra min kropp kan ikke vi to være sinte på hverandre».

Slektskap, avstamning og adopsjon

Det er ikke mange begrensninger på hvem som kan adoptere hvem så lenge man kan vise til en sti adopsjonen kan følge. Med bare tusen innbyggere på øya er det heller ikke vanskelig å finne slik stier og historier. Det er imidlertid en relasjon som er tabu i forhold til adopsjon, og det er mors bror/søsters barn: Man kan ikke kalle sin mors bror «far». Dette berører den

kanskje viktigste grunnen til at adopsjon kan være er et kraftfullt politisk virkemiddel på Wogeo.

Da jeg først kom til Wogeo jobbet jeg iherdig med å kartlegge slektskapsrelasjonene i distriktet Dab tilhørte. Som allerede nevnt skulle adopsjoner ideelt sett holdes hemmelige, i hvert fall skulle de ikke snakkes åpent om. Ved å sammenligne Hogbins genealogier og de data jeg fikk ble det klart at det var mange adopsjoner Hogbin ikke visste om, og mens jeg var på øya var fortsatt mange lite glade for å snakke om adopsjoner. Jo flere genealogiske data jeg fikk, jo mer forvirrende ble det hele. Siden jeg nesten alltid fikk forskjellige versjoner av slektskapsrelasjoner avhengig av hvem jeg snakka med, brukte jeg viskelæret like mye som blyanten. Til slutt var notatbøkene mine et salig kaos, og jeg kan godt forstå Hogbins frustrasjon da han allerede i 1936 forespeilet den lange debatten om avstamning og slektskap i Oseania: «Kinship in Wogeo can be manipulated indeed so very readily that one almost hesitates to speak of a “system” at all» (Hogbin 1935/36:37).

Alle mennesker på Wogeo tilhører en av flere navngitte matrilinejer og de som tilhører samme matrilinej sies å være av «en kropp» (*kus ta*).¹³ På pidginengelsk kalles en matrilinejene *famili* – på det lokale språket snakkes de om som «mor» (*tina*). I motsetning til stedstilhørighet er tilhørighet til de matrilineære familiene gitt ved fødselen og er uforanderlig. Familiene snakkes ikke om i offentlighet – de er «noe man bør skjule», sier folk. Den tidligere nevnte Gagin skrev blant annet om dette i et brev til meg som han hadde gitt tittelen «Hidden Culture». Hemmeligholdelsen av matrilinejene var på trettitallet så vellykket at Hogbin ikke har nevnt dem i de mange artiklene og bøkene han har skrevet fra Wogeo, og heller ikke jeg hørte noe om disse familiene før jeg hadde vært rundt åtte måneder i felten.¹⁴ Årsakene til hemmeligholdelsen handler om at familiene sies å eie kunnskapen om hvordan man kan drepe folk med en bestemt type magi (*iaboua*). Noen av familiene sies å benytte

denne magien oftere enn andre, og dette kan sees som en slags «arvesynd»: hvis en person benytter magien, deler matrilinejen han tilhører ansvaret.

Familier som har vært kjent for å bruke denne magien for mye har gjennom tiden blitt forsøkt uttryddet med magi eller ved regelrette henrettelser, fortalte folk meg. De fortalte også at man i det skjulte har sterilisert kvinner fra slike familier ved å blande visse plantemedisiner i maten deres. Hvilke familier som er farlige avhenger av hvem man snakker med, og derfor er ingen interessert i å få fokus på sin matrilineære identitet.

«Adopsjon er en måte å gjemme seg på» forklarte en gammel mann meg under det første feltarbeidet. Både adopsjoner og matrilineær identitet holdes utenfor den almene diskurs, og på det viset kan man skjule et adoptivbarns matrilineære identitet. Selv om det virker usannsynlig at man på en så liten øy kan klare å holde slektskapsrelasjoner skjulte, kan man klare å skape såpass mye usikkerhet rundt en adoptert persons matrilineære tilhørighet at personen ikke umiddelbart knyttes til sin matrilineje når konflikter oppstår. Jeg fant også at det var stor uenighet blant folk om andres matrilineære identitet når jeg diskuterte dette med dem. Når folk adopteres fram og tilbake i generasjon etter generasjon uten at dette snakkes om i offentlighet skal det mye til for å ha full oversikt. De aller fleste kjenner sin egen og sin nærmeste families identitet, og de eldste og mektigste mennene har antagelig god oversikt over de aller fleste, men generelt var mitt inntrykk at folk flest var usikre på andres matrilineære tilhørighet, og i hvert fall hvis man beveget seg utenfor sin egen landsby.

Folk som deler en slik tilhørighet manifesterer seg sjelden som en synlig gruppe. Snarere kan man si at matrilinejene er kroppsliggjort i hver enkelt person. Det hender at folk fra en matrilineje møtes på grunnlag av sin matrilineære tilhørighet, og da gjerne i forhold til konflikter som involvere deres linjer. Det er de ledende mennene i matrilinejen og de involverte i konflikten som møtes for å løse situasjonen, og de forsøker å holde en lavest

mulig profil – jeg fikk aldri delta på slike møter i den grad jeg fikk høre om dem i det hele tatt, og utenforstående kommenterte helst ikke slike møter.

Innledningsvis nevnte jeg hvordan distribusjonen av navn i landskapet utgjør et slags tidløst sosialt kart som alltid er større enn menneskene som til en hver tid lever og som må fylles av de riktige menneskene. Matrilinejene blir på et vis det motsatte. I motsetning til de totemiske klanene hos Avatip som kan fortsette å eksistere uten levende medlemmer, forsvinner matrilinejene på Wogeo når alle deres medlemmer er døde. Betrodde allierte fra andre matrilinejer kan forvalte en matrilinejes kunnskap (om blant annet magi, ritualer og medisin) hvis det ikke finnes noen som kan overta akkurat da – for eksempel kan en far forvalte slik kunnskap for sin sønn eller datter hvis de er for unge – men de har ikke rett til å bruke denne kunnskapen med mindre de har eksplisitt fått retten til det. Dør matrilinejen ut, begraves denne kunnskapen symbolsk sammen med de siste av denne linjen i form av bestemte planter (*Cordyline*) som assosieres med kunnskap.

Matrilinejene eier også de navngitte husene på øya. Slike hus eksisterer uavhengig av de faktiske bygningene og har en del fellestrekk med Hus i såkalte husbaserte samfunn i den forstand at de assosieres med navn, egenskaper, kunnskap og verdigjenstander. Roene i taket regnes i denne sammenhengen ikke med til huset: de er knyttet til stedet og er like i alle husene i en landsby, og roene skal ikke forvaltes i kraft av folks matrilineære tilhørighet. Noen vil likevel hevde at husene er knyttet til bestemte landeieendommer, og her ligger det et stort konfliktpotensial: Det er tabu å snakke om rettigheter til jord i forhold til de matrilineære familiene, fortalte folk meg.

Matrilinejene som eier et hus vil like fullt søke å fylle huset med sine egne. Siden døtre som regel flytter ut av huset de er født i når de gifter seg, vil et hus som regel ikke inneholde mennesker som tilhører en og samme matrilineære familie over tid. Husene inneholder folk som bor der i kraft av at de har navn og rettigheter på stedet. Siden noen matrilinejene likevel

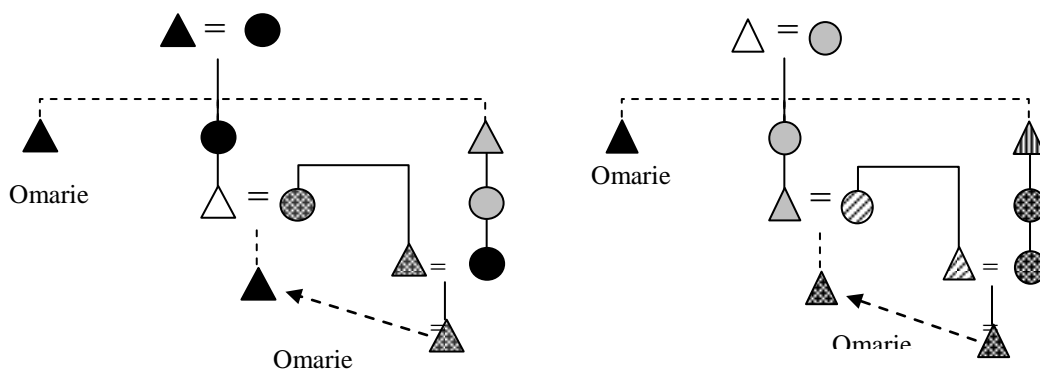
søker å få kontroll over jorda assosiert til huset, vil det være truende for de som har rettigheter til jorda i kraft av sin stedstillhørighet hvis familien som eier huset får for stor makt på stedet. Her er en viktig årsak til det eksplisitte tabuet mot at en mann kan adoptere sin søsters barn (i praksis alle kvinnene i matrilinejen sine barn). Hvis en mann adopterte et barn fra sin egen matrilineje ville landrettighetene forbli innenfor en matrilineje over to, kanskje tre generasjoner – noe som vanligvis ikke ville skje hvis en kvinne adopterte sin søsters barn siden landrettigheter ideelt sett overføres fra far til barn. Hvis mannen i tillegg bor i sin matrilinejes hus, vil han få faretruende mye makt på stedet og den skjøre ballansen mellom matrilinejene og menneskene som tilhører stedet ville forrykkes. Matrilineære familier med mye innflytelse på et sted blir ofte gjenstand for mange mistanker og baksnakking, og derfor er det heller ikke ønskelig for matrilinejen å åpenlyst besitte en slik posisjon over tid.

Under mitt første feltarbeid hørte jeg ikke om noen slike adopsjoner innen en matrilineje, men mot slutten av feltarbeidet i 1999 fikk jeg høre om flere.¹⁵ Blant annet fikk jeg høre at en av de mektigste mennene på øya i det tjuende århundre var adoptert av sin klassifikatoriske mors bror. Mannen som døde på 40-tallet, var adoptert for å «gjemmes» – i følge historiene visste han ikke selv en gang om sin adopsjon. Matrilinejen han tilhørte ble sett på som spesielt farlig og ble forsøkt utryddet, og ved hjelp av denne adopsjonen unngikk han å bli involvert i konflikter som angikk hans matrilineje. I 90-åra visste de fleste at han var adoptert, men fremdeles var det få som kunne eller ville si noe om denne mannens matrilineære tilhørighet. I dag er det etter sigende bare to mennesker igjen fra denne matrilinejen. Denne tilhørigheten er meget godt skjult, og jeg ble fortalt om dette i stor hemmelighet. Mannen jeg snakket med sa at de to var redde for sitt liv og at de alltid hadde holdt en lav profil for ikke å komme i søkelyset. Den ene hadde til og med flyttet fra øya på grunn av dette.

Konsensus og tilhørighet

Wogeos sosiale organisasjon kan vanskelig passes inn i et konvensjonelt bilde av slektskapsbaserte grupper som besitter rettigheter til jord og skaper allianser seg i mellom. Menneskene beveger seg mellom stedene langs stier som blir manifestasjoner på relasjoner som har utkrystallisert seg som «den beste veien å gå» (jf. Tilley 1994), og det er menneskenes historie i form av disse bevegelsene i landskapet bestemmer hvor folk har sin rette plass. Matrilinejene er faste kategorier i et sosialt univers, men de synliggjøres sjelden og er ikke lokaliserte som grupper. De er imidlertid de ofte er med å avgjøre hvor folk får sin tilhørighet; hvilke stier folk skal følge. I løpet av det siste feltarbeidet mitt fikk jeg greie på flere og flere adopsjoner som handlet om å sende folk til steder deres matrilinejer mente de hadde hevd på, og til tider fikk jeg nærmest inntrykk av at det komplekse nettverket av folk som hadde fulgt ulike stier inn til steder, samtidig som de snakkes om med et språk som legger vekt på patrifiliasjon, var et slags skalkeskjul for at det hele «egentlig» handlet om matrilineær avstamning.

Men her må jeg passe meg for ikke å konstruere et system hvor det kanskje ikke finnes. Hvis vi som et eksempel igjen ser på historien om Omaries adopsjon så finner vi at matrilineær avstamning ikke skapte kontinuitet i forhold til tilhørighet – noe som blir tydelig

Figur 5: Omaries adopsjon. I figuren til venstre markerer skraveringene landsbytilhørighet. I figuren til høyre markerer skraveringene matrilineær tilhørighet.

hvis jeg bytter ut fargene for stedstilhørighet med farger som markerer matrilineær tilhørighet (fig 5). Heller enn å fokusere på noe som mer «egentlig» enn noe annet, vil jeg derfor fortsette med å si noe om den virkeligheten som til en hver tid skapes og gjenskapes i det offentlige rom.

Som produkter av de relasjonene som skapte dem tilhører alle mennesker på Wogeo både steder og matrilinejer. Det er mer fruktbart å se på dette som egenskaper ved hvert enkelt menneske på Wogeo heller enn som grupper i relasjon til hverandre. Kunsten er å bevare en ballanse mellom disse ofte motsigende formene for tilhørighet, og dette er et stort og endeløst arbeid. Siden alle er knyttet til det stedet de tilhører og legger vekt på idealet om patrifikasjon og arv, er det truende for alle om matrilinejene får for mye makt. På den andre siden ønsker ikke matrilinejene å miste innflytelse over huset sitt og stedet huset tilhører. Selv om matrilineær tilhørighet ofte er en viktig beveggrunn for stiene som følges, blir dette like fullt snakket om som å følge stier eller historier på linje med andre beveggrunner. Adopsjoner er et viktig middel til å opprettholde ballansen mellom de to sidene.

Jeg fikk sjelden samme versjon fra flere mennesker om en bestemt persons historie i form av vedkommendes tilhørighet og slektskapsrelasjoner. Selv om ikke personen selv var adoptert, var som regel minst en av hans eller hennes foreldre eller besteforeldre det. Hvem som egentlig hadde rettmessig tilhørighet to de ulike stedene var en evig kilde til sladder og diskusjoner. Det var generell enighet bare om noen ganske få personer, og disse var alle høyt respekterte mennesker som hadde klart å unngå å bli gjenstand for sladder og bakvasking.

I et Strathernsk perspektiv er menneskene på Wogeo produkter av en lang rekke relasjoner – eller «historier» som de ville sagt på Wogeo. De ulike ideene om hvordan kontinuitet skapes – patrifikasjon, matrilinearitet, allianser, historier og stier i landskapet – kan forstås som ulike argumenter som folk trekker inn når de skal definere en persons plass i det sosiale landskapet. Problemet er å skape generell konsensus om en bestemt historie. Når

rettigheter til en *ro* skal overføres er det en regel at tre eller flere menn fra ulike landsbyer skal være enige om at personen følger en riktig historie til denne *ro*en. Denne enigheten er imidlertid skjør, og kunsten er å bevare en slik konsensus over tid. Bare slik kan man etablere en sikker posisjon i landsbyen og samtidig være relativ trygg for sladder om ens matrilineære tilhørighet og mistanker om bruk av magi. Vellykkede adopsjoner er med på å sikre slike posisjoner.

* * *

Jeg har vist noen måter adopsjoner på Wogeo er med på å fordele menneskene i landskapet i henhold til historier som er knyttet til stedene i landskapet. Dette betyr ikke at adopsjon kan sies å handle om en slik fordeling alene. Adopsjoner er motivert av mange ulike forhold, og ingen av disse – for eksempel avstamning – kan sies å være viktigere enn andre. Adopsjoner handler like mye om andre former for kontinuitet i historien, om stedstilhørighet og landrettigheter, eller, som i Norge, om å ønske seg ett barn. Adopsjoner på Wogeo har også det til felles med adopsjoner som vi kjenner det i Norge at de skaper relasjoner som er modellert på relasjonen mellom biologiske foreldre og barn. Den mest påfallende forskjellen er at heller enn å være substitutter for andre, mer «autentiske» relasjoner basert på slektskap, ser det ut til at adopsjonsrelasjoner på Wogeo er viktige og ønskelige fordi de helt essensielt er med på å konstituere det sosiale landskapet: adopsjonsrelasjoner står i denne forstand «på egne bein». Adopsjon må derfor ha en sentral plass i analysen av Wogeos sosiale organisasjon og ikke bare som et tema for seg selv eller som et etterslep til et fokus på slektskap og avstamning.

Fotnoter

¹¹ Feltarbeidene på Wogeo ble utført i 1993/94 og i 1998/99. Artikkelen er basert på et innlegg jeg holdt på Instituttseminaret ved Sosialantropologisk Institutt, UiO våren 2000. Takk til seminarets deltagere for verdifulle innspill og til Signe Howell og NATs konsulenter for konstruktive kommentarer til et tidligere utkast av artikkelen.

² Hogbin gjorde feltarbeid på Wogeo i 1934 og –48.

³ Årsaken til den høye graden av infertilitet er usikker, men folk på Wogeo hevder at det er fordi man gjennom tiden har forsøkt å utrydde visse slektslinjer ved å sterilisere kvinner. Ulike typer planter og magi brukt til dette formålet ble i hemmelighet blandet i maten til kvinnene.

⁴ Tv-programmet *Tore på Sporet* har vist flere eksempler på hvordan adopterte barn søker til sine biologiske foreldre for å finne det de snakker om som «røtter» og fordi noe i deres identitet «mangler» (jf. Howell 2001).

⁵ Se også bl.a. Gell 1999 ; Leifsen n.d. ; Rio 2000.

⁶ Se Hoëm 1995 ; Hviding 1996 ; Roalkvam 1997 ; Parmentier 1987 for andre eksempler på viktigheten av stedstilhørighet i Oseania.

⁷ Et navn kan på det viset «tømmes» eller tas fra noen. Det innebærer ikke at man slutter å kalle vedkommende med det bestemte navnet, men at man mister de rettighetene som følger med.

⁸ Alle på Wogeo har et eller flere lokale navn og et katolsk navn som brukes om hverandre. Her snakker jeg om de lokale navnene.

⁹ Se bl.a. Hviding 1996 ; Roalkvam 1997 ; Tilley 1994 ; Parmentier 1987.

¹⁰ *Oala* brukes generelt om å ta noe ut noe det er (var) en del av.

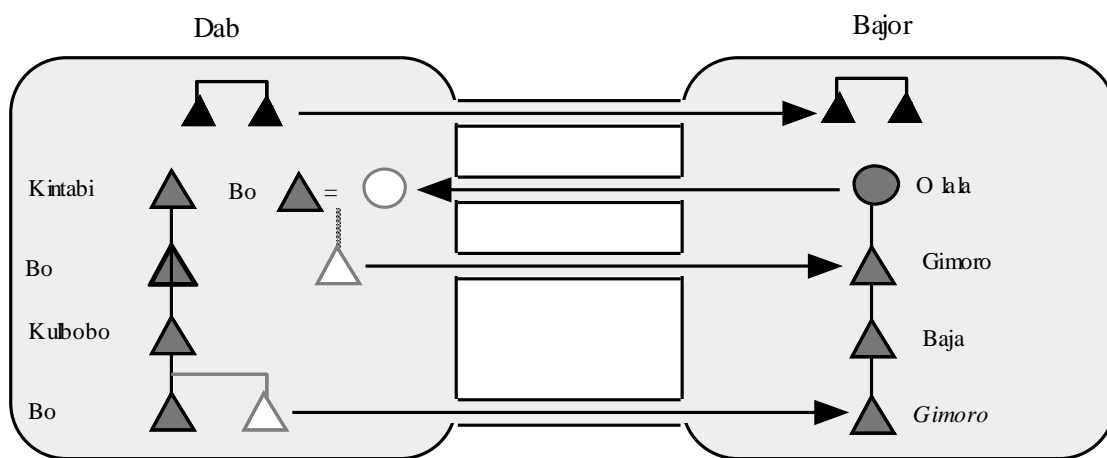
¹¹ Jeg har forandret navnene i dette eksempelet siden det berører noen konfliktfylte relasjoner.

¹² Jeg har hørt flere ulike forklaringer på denne adopsjonen og på hvor de ulike involverte har sin egentlige tilhørighet. Det jeg har framhevet her er i henhold til historien jeg fikk fra Tarere.

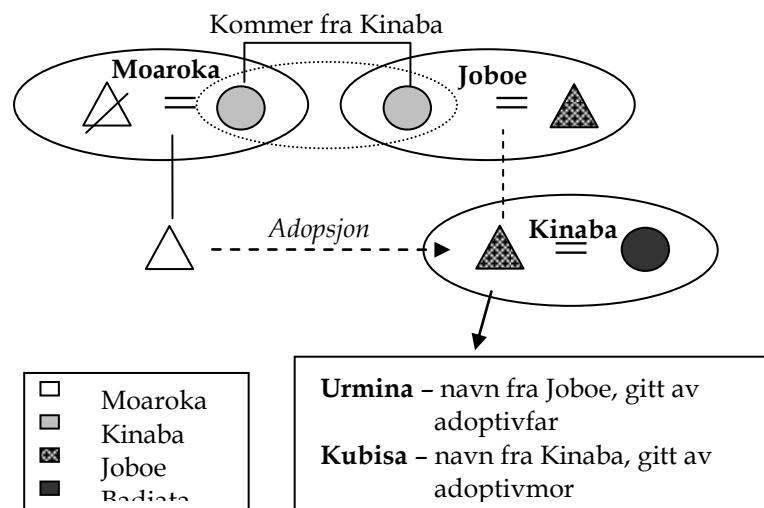
¹³ *Kus ta* betyr egentlig «en hud», men «hud» brukes ofte synonymt med «kropp». I henhold til data jeg fikk under mitt første feltarbeid og hva Hogbin skrev (1970:17) har jeg andre steder (f.eks. Anderson 1996) skrevet om matrilinejens som å være av «ett blod. Under det siste feltarbeidet hevdet imidlertid flere at også far og barn deler blod, noe også lingvisten Mats Exter som var på øya i 1999 også fikk forklart da han spurte om termen. Jeg kan ikke være sikker på om denne diskrepansen handler om en endring i ideer om «blod» eller om både jeg og Hogbin som har feiltolket bruken av termen, men det er ikke rom til å gå nærmere inn på de interessante implikasjonene av dette her. Begrepet *kus-ta* er imidlertid klart brukt om matrilinejens.

¹⁴ Jf. Signe Howell om matrilinejens tause eksistens hos Lio (Howell 1995).

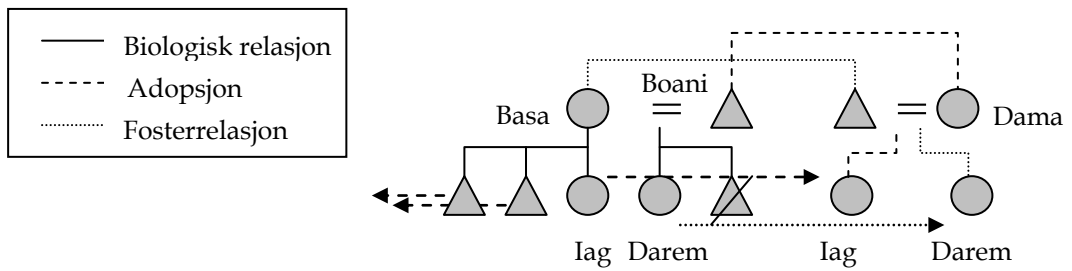
¹⁵ Siden det er viktig for folk at slike adopsjoner ikke snakkes om, kan jeg ikke komme med konkrete eksempler her.

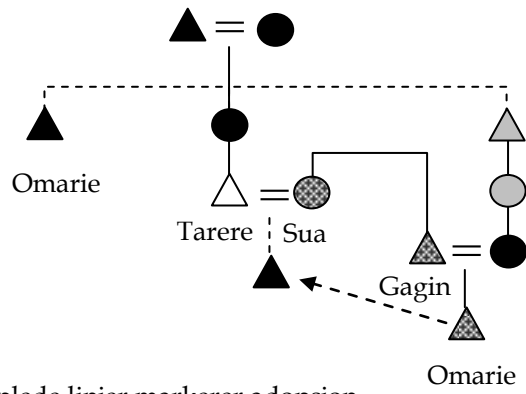
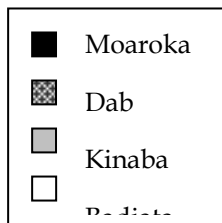
Figur 1 : Sti mellom Dab og Bajor

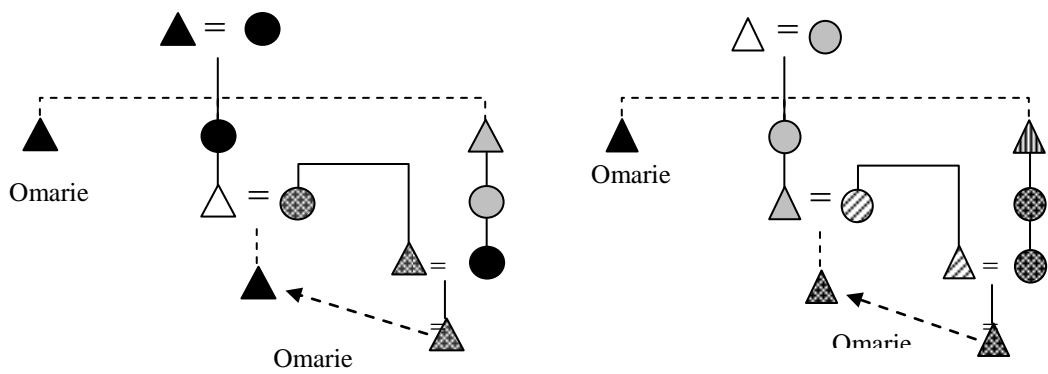
Figur 2: Fargene markerer landsbytilhørighet og sirklene bosted. Stiplede linjer markerer adopsjon.

Figur 3: Basas barn

Figur 4: Omaries adopsjon. Stiplede linjer markerer adopsjon

Figur 5: Omaries adopsjon. I figuren til venstre markerer skraveringene landsbytilhørighet. I figuren til høyre markerer skraveringene matrilineær tilhørighet.

Litteraturliste

- Anderson, Astrid 1996. *Men Play Flutes, Women Bear Children. Sharing Places and Sharing Blood: Concepts of Belonging, Growth and Fertility in Wogeo, Papua New Guinea*. [Hovedoppgave, Universitetet i Oslo].
- Barnes, J. A. 1962. African Models in the New Guinea Highlands. *Man*, 62(1).
- Brady, Ivan 1976. *Transactions in kinship: adoption and fosterage in Oceania*. Honolulu: The University Press of Hawaii. (ASAO monograph, 4).
- Carroll, Vern (red.) 1970. *Adoption in Eastern Oceania*. Honolulu: University of Hawai'i Press.
- Gell, Alfred 1999. *The Art of Anthropology: Essays and Diagrams*. London: The Athlone Press.
- Hoëm, Ingjerd 1995. *A sense of place: The politics of identity and representation*. [Doktoravhandling, Universitetet i Oslo].
- Hogbin, H. Ian 1935/36. Adoption in Wogeo, New Guinea. *Journal of the Polynesian Society*, 44,45(4,1):208-215, 17-38.
1939. Native land tenure in New Guinea. *Oceania*, 10(2):113-165.
- Howell, Signe 1995. Rethinking the Mother's Brother: Gendered Aspects of Kinship and Marriage among the Northern Lio, Indonesia. *Indonesia Circle*, 67:293-317.
2001. «En vanlig familie»: Utenlandsadopsjon i Norge, et stadig voksende fenomen, i *Blod - tykkere enn vann? Betydninger av slektskap i Norge*, Signe Howell og Marit Melhuus (red.), 73-98. Bergen: Fagbokforlaget.
- Hviding, Edvard 1996. *Guardians of Marovo Lagoon: practise, place and politics in maritime Melanesia*. Honolulu: University of Hawai'i Press.
- Leifsen, Esben n.d. Person, relation, value: the economy of circulating Ecuadorian children in international adoption. [Upublisert paper, Universitetet i Oslo].
- Lévi-Strauss, Claude 1983. The social organization of the Kwakiutl, i *The Way of the Masks*, 163-187. Seattle: University of Washington Press.
- Lipset, David 1997. *Mangrove Man: Dialogics of Culture in the Sepik Estuary*. Cambridge: Cambridge University press. (Cambridge Studies in Social and Cultural Anthropology, 106).
- Parmentier, Richard J. 1987. *The Sacred Remains: Myth, History, and Polity in Belau*. Chicago: University of Chicago Press.

Rio, Knut M. 2000. Former for produksjon og betaling i Vanuatu: gamle og nye perspektiver på resiprositet i Melanesia. *Norsk Antropologisk Tidsskrift*, 11(3):197-211.

Roalkvam, Sidsel 1997. *Pathways to Hardness: Values of Body, Gender and Place in Onotoan Social Life*. [Doktoravhandling, Universitetet i Oslo].

Strathern, Marilyn 1988. *Gender of the Gift: Problems With Women, Problems With Society in Melanesia*. Berkeley: University of California Press.

Tilley, Christopher 1994. *A Phenomenology of Landscape: Places, Paths and Monuments*. Oxford: Berg Publishers.

Wagner, Roy 1974. Are there social groups in the New Guinea Highlands, i *Frontiers of Anthropology: An Introduction to Anthropological Thinking*, Murray J. Leaf (red.), 95-122. New York: D. van Nostrand

English summary:

As is the case in many places in Oceania, adoption is of frequent occurrence in Wogeo Island, Papua New Guinea. Through descriptions of adoption as it is practised on the island, the author shows how people's belonging is created in many different ways and that an exclusive focus on descent and biological filiation not sufficiently explains the constitution of Wogeo sociality. Contrary to what is the case in Norway, where relations of adoption are established as substitutes of biological relations, the author maintains that adoption in Wogeo is not primarily about childlessness and a wish to create a family. Relations of adoption do not replace other, more «authentic» relations but are, in their own right, essential to the constitution of the social landscape. This social landscape is closely connected to the geographical landscape in the sense that places and the history of places marks out where and together with whom people belong. «To follow a pathway» is to follow the history of the places and the history of the relations between people belonging to places. Even though ideas of descent and kinship alone are not constitutive of Wogeo sociality, there is one particular descent-based relation that is important in relation to adoption: A man should not adopt a child belonging to his matrilineage. The author ends the article with a discussion of why this taboo is important but still some times broken and why adoption is said to be a way to hide a child's matrilineal identity.

